C/2024/6821

29.11.2024.

PADOMES IETEIKUMS

(2024. gada 21. oktobris)

par Latvijas ekonomikas, budžeta, nodarbinātības un strukturālo politiku

(C/2024/6821)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ([2]), ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("mehānisms"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada prioritātēm mehānisms palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši reformas un investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ([3]) ("*REPowerEU* regula") mērķis ir ātri izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot Savienības energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Latvija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

([1]) OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada", lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī funkcionējošs vienotais tirgus, kas ir ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes attiecībā uz reformām un investīcijām, lai risinātu pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu Savienības un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. Komisija 2024. gada 14. februārī nāca klajā ar paziņojumu "2024. gada ziņojums par vienoto tirgu un konkurētspēju". Minētajā paziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas ir Eiropas vienotā tirgus priekšrocības un izaicinājumi, un tajā ir analizētas gada norises saskaņā ar deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.

(4) Komisija 2023. gada 21. novembrī pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas pusgadu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā izvirzītās prioritātes, kas attiecas uz konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1176/2011 ([4]) pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā nenorādīja Latviju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma atzinumu par Latvijas 2024. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Padome pieņēma Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([5]) ("2024. gada ieteikums par eurozonu") 2024. gada 12. aprīlī un Vienoto nodarbinātības ziņojumu 2024. gada 11. martā.

(5) Savienības jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Regulu (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību, grozīto Padomes Regulu (EK) Nr. 1467/97 ([6]) par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Padomes Direktīvu 2011/85/ES ([7]) par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām. Jaunā ekonomikas pārvaldības satvara mērķis ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Jaunais ekonomikas pārvaldības satvars arī veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu apvienojumā ar efektīvāku un konsekventāku izpildi. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz Padomei un Komisijai savs valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot četrus vai piecus gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais sasaukuma laiks. Neto izdevumu ([8]) virzībai valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos ir jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), un ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt līdz trim gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānus, Komisija 2024. gada 21. jūnijā publicēja norādījumus par informāciju, kas dalībvalstīm jāsniedz savos valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānos un gada progresa ziņojumos. Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. un 36. pantu Komisija dalībvalstīm attiecīgā gadījumā nosūtīja atsauces trajektorijas un tehnisko informāciju. Dalībvalstīm savi valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni ir jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Saskaņā ar valsts tiesisko

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību (OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Padomes Ieteikums (2024. gada 12. aprīlis) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Padomes Regula (EK) Nr. 1467/97 (1997. gada 7. jūlijs) par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Padomes Direktīva 2011/85/ES (2011. gada 8. novembris) par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L 306, 23.11.2011., 41. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Neto izdevumi, kā definēts Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā: "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

regulējumu dalībvalstis var apspriest savus vidēja termiņa plānu projektus ar savu valsts parlamentu, lūgt neatkarīgām fiskālajām iestādēm sniegt atzinumu, kā arī apspriesties ar sociālajiem partneriem un citām valsts ieinteresētajām personām.

(6) 2024. gadā Eiropas pusgada norises turpinās atbilstoši mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz efektīvi novērst visas problēmas, kas konstatētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas ir pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Latvija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu Komisijai iesniedza 2021. gada 30. aprīlī. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 13. jūlijā pieņēma Īstenošanas lēmumu par Latvijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ([9]) un 2023. gada 8. decembrī grozīja šo lēmumu, ievērojot Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu ([10]). Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Latvija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(8) 2024. gada 14. maijā Latvija iesniedza savu 2024. gada valsts reformu programmu un 2024. gada 30. aprīlī – 2024. gada stabilitātes programmu, ievērojot Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 ([11]) 4. panta 1. punktu.

(9) 2024. gada 19. jūnijā Komisija publicēja 2024. gada ziņojumu par Latviju. Tajā tika izvērtēts, kā Latvija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Latvija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Latvijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(10) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīts no 4,6 % no IKP 2022. gadā samazinājās līdz 2,2 % 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 41,8 % no IKP 2022. gada beigās palielinājās līdz 43,6 % 2023. gada beigās.

(11) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica ([12]) Latvijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai ([13]), ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Latvijai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Latvijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālās politikas nostāja ([14]) 2023. gadā bija ekspansīva, proti, 0,5 % apmērā no IKP, šajā kontekstā ņemot vērā augstu inflāciju. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu

([9]) ST 10157/21 INIT; ST 10157 ADD 1.

([10]) Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 8. decembris), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2021. gada 13. jūlijs) par Latvijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 15569/23; ST 15569/23 ADD 1).

([11]) Padomes Regula (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu (OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

([12]) Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Latvijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2022. gada stabilitātes programmu (OV C 334, 1.9.2022., 112. lpp.).

([13]) Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi, vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugums, ko izmanto fiskālās nostājas mērīšanai, Latvijā 2023. gadā nominālā izteiksmē ir bijis 7,6 %, ņemot vērā desmit gadu vidējo reālo potenciālo izaugsmes tempu un 2023. gada IKP deflatoru.

([14]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no Savienības budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no mehānisma un citiem Savienības fondiem.

(atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju 1,1 % apmērā no IKP. Tas ietver to mērķorientēto ārkārtas atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,4 % no IKP, kuri bija vērsti uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu. Tāpēc valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme 2023. gadā nav saistīta ar mērķorientēto ārkārtas atbalstu mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu veicināja arī publiskā sektora algu un sociālo pabalstu palielināšana. Kopumā – prognozētais 2023. gada valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilda Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam. Izdevumi, kas finansēti no mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem, 2023. gadā veidoja 1,5 % no IKP. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 3,3 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu ir vērojams sarukums par 0,1 procentpunktu. Latvija no mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansēja papildu investīcijas. Tās ietver publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veikšanai un enerģētiskajā drošībā, piemēram, elektrisko sabiedrisko transportlīdzekļu iegādē, daudzdzīvokļu namu un uzņēmumu īpašumu energoefektivitātes uzlabošanā, elektro-enerģijas pārvades un sadales tīklu modernizācijā, publiskā sektora digitālo platformu un sistēmu pārvaldības centralizācijā, digitālo prasmju pilnveidē un uzņēmumu procesu digitalizācijā, platjoslas infrastruktūras attīstīšanā, kā arī izglītības nozares digitalizācijas sekmēšanā. Minētās publiskās investīcijas lielā mērā finansē no mehānisma un citiem Savienības fondiem.

(12) 2024. gada stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 1,4 % un 2025. gadā par 2,9 %, savukārt inflācija, ko mēra, izmantojot saskaņotos patēriņa cenu indeksus (SPCI), 2024. gadā plānota 1,6 % apmērā un 2025. gadā 2,5 % apmērā. 2024. gada stabilitātes programmā lēsts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts pašreizējās politikas apstākļos ([15]) palielināsies līdz 2,9 % no IKP 2024. gadā un saruks līdz 2,7 % no IKP 2025. gadā, bet vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās būs palielinājusies līdz 45,2 % un 2025. gada beigās – līdz 46,3 %. Prognozēts, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības budžeta deficīts samazināsies līdz 2,2 % no IKP 2026. gadā, 2,0 % no IKP 2027. gadā un 1,7 % no IKP 2028. gadā. Līdz ar to tiek plānots, ka vispārējās valdības bilance visā programmas aptvertajā laikā saglabāsies zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Toties paredzams, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP saruks līdz 46,2 % 2026. gadā, palielināsies līdz 48,8 % 2027. gadā un pēc tam samazināsies līdz 48,2 % 2028. gadā.

(13) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 1,7 % un 2025. gadā par 2,6 %, un inflācija, ko mēra, izmantojot SPCI, 2024. gadā plānota 1,6 % apmērā un 2025. gadā 2,0 % apmērā.

(14) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 2,8 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās sasniegs 44,5 %. Ietekmi, ko radīja enerģētikas jomas pasākumu pilnīga izbeigšana līdz 2023. gada beigām, 2024. gadā ar uzviju kompensēs papildu izdevumi par publiskā sektora algu paaugstināšanu skolotājiem un pārvaldes, veselības aprūpes un izglītības darbiniekiem, kā arī piemaksas pensionāriem. Tehniskās infrastruktūras attīstīšana uz valsts robežas veicinās publisko investīciju izdevumu pieaugumu. Gaidāms, ka uzņēmumu ienākuma nodokļa avansa maksājumu ieviešana finanšu sektorā un vairāku akcīzes produktu likmju un dividenžu izmaksu palielināšana no valsts uzņēmumiem nedaudz palielinās ieņēmumu daļu. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja 2024. gadā būs ekspansīva – tā palielināsies par 0,9 % no IKP.

(15) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 1,6 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,4 % no IKP 2023. gadā). No mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Latvijas vispārējās valdības bilanci vai parādu.

(16) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica ([16]) Latvijai nodrošināt, ka 2024. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu ([17]) nominālo pieaugumu līdz ne vairāk kā 3,0 %. Dalībvalstis tika aicinātas sava 2023. gada budžeta izpildes gaitā un 2024. gada budžeta plāna projektu

([15]) 2024. gada stabilitātes programmā teikts, ka saskaņā ar pašreizējo politiku budžeta deficīts 2025. gadā tiek prognozēts par 0,5 procentpunktiem augstāks nekā 2024. gada stabilitātes programmā minētais deficīta mērķrādītājs. 2024. gada Stabilitātes programmā nav ziņu par politikas pasākumiem, kas veicami, lai nodrošinātu atbilstību deficīta mērķrādītājiem.

([16]) Padomes Ieteikums (2023. gada 14. jūlijs) par Latvijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2023. gada stabilitātes programmu (OV C 312, 1.9.2023., 125. lpp.).

([17]) Neto primārie izdevumi tiek definēti kā valsts finansētie izdevumi, no kuriem atņemti i) diskrecionārie ieņēmumu pasākumi, ii) procentu izdevumi, iii) cikliskā bezdarba izdevumi un iv) vienreizējie un citi pagaidu pasākumi.

sagatavošanas gaitā ņemt vērā, ka Komisija, pamatojoties uz 2023. gada budžeta izpildes rezultātu datiem, ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Latvijas neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 4,9 % – tātad šis rādītājs pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu. Šis izdevumu pārsniegums salīdzinājumā ar valsts finansēto neto primāro izdevumu ieteikto maksimālo pieauguma tempu 2024. gadā atbilst 0,7 % no IKP. Tomēr neto primārie izdevumi 2023. gadā bija mazāki, nekā Padomes 2023. gada 14. jūlija ieteikuma brīdī tika prognozēts (par 0,9 % no IKP). Tā kā ieteikums attiecībā uz 2024. gadu bija formulēts kā pieauguma temps, atbilstības novērtējumā ir jāņem vērā arī 2023. gada bāzes efekts. Ja neto primārie izdevumi 2023. gadā būtu bijuši tādi, kādi tie tika prognozēti Padomes 2023. gada 14. jūlija ieteikuma pieņemšanas laikā, attiecīgais neto primāro izdevumu pieauguma temps 2024. gadā būtu bijis par 0,2 % no IKP zemāks nekā ieteiktais pieauguma temps. Kopumā vērtējums ir tāds, ka pastāv risks, ka neto valsts finansētie primārie izdevumi Padomes ieteikumam neatbilst pilnībā.

(17) Turklāt Padome ieteica Latvijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Padome arī ieteica, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Latvijai ir jānodrošina, ka šādi atbalsta pasākumi ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas ([18]) ir 1,0 % no IKP 2023. gadā un 0,0 % gan 2024., gan 2025. gadā. Ja attiecīgie ietaupījumi atbilstoši Padomes ieteikumam tiktu izmantoti valdības budžeta deficīta mazināšanai, minētās prognozes 2024. gadā nozīmētu fiskālo korekciju 1,0 % apmērā no IKP, savukārt neto valsts finansēto primāro izdevumu ([19]) bremzējošā ietekme uz 2024. gada fiskālo nostāju būtu 0,5 % apmērā no IKP. Ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumi ir izbeigti 2023. un 2024. gadā. Tas atbilst Padomes ieteikumam. Tomēr netiek prognozēts, ka attiecīgie ietaupījumi tiks pilnībā izmantoti valdības budžeta deficīta samazināšanai. Pastāv risks, ka tas neatbildīs Padomes ieteikumam.

(18) Padome turklāt Latvijai ieteica arī saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt mehānisma dotāciju un citu Savienības fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas palielināsies no 3,3 % no IKP 2023. gadā līdz 3,4 % no IKP 2024. gadā. Tas atbilst Padomes ieteikumam.

(19) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņēmumu, ka politika nemainīsies, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 2,9 % no IKP. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 46,3 %. 2025. gadā gaidāmā parāda attiecības pret IKP palielināšanās galvenokārt atspoguļo pozitīvo atlikumu un plūsmu korekciju un valdības deficītu.

(20) Latvijas nodokļu ieņēmumu īpatsvars attiecībā pret IKP joprojām ir ievērojami mazāks par Savienības vidējo rādītāju, un tas ierobežo publisko pakalpojumu finansēšanu, īpaši veselības aprūpes un sociālās aizsardzības jomā. 2022. gadā nodokļu ieņēmumu īpatsvars samazinājās līdz 30,3 % no IKP, kas ir zemākais līmenis pēdējo 3 gadu laikā (salīdzinājumā ar 40,2 % no IKP visā Savienībā). Nodokļu jomās, kas mazāk kaitē izaugsmei, jo īpaši kapitāla un īpašuma nodokļu jomā, Latvija joprojām iekasē mazākus ieņēmumus nekā vidēji Savienībā. No uzņēmumu ienākuma nodokļa iekasētie ieņēmumi ir pakāpeniski palielinājušies pēc straujā sarukuma, ko izraisīja 2018. gada reforma, taču nekustamā īpašuma nodokļa kadastrālā reforma, kura atspoguļotu pašreizējās tirgus vērtības, vēl nav pieņemta, kaut arī notiek darbs pie kadastrālās vērtēšanas metodes uzlabošanas. Salīdzinoši zemie ieņēmumi no darbaspēka nodokļiem, neraugoties uz salīdzinoši augstām nodokļu likmēm, liecina, ka pastāv potenciāls palielināt ieņēmumus no darbaspēka nodokļiem. Tāpēc ir pamatoti turpināt centienus uzlabot nodokļu saistību izpildi un sekmēt ekonomiskās aktivitātes pārslēgšanos no ēnu ekonomikas uz oficiālo ekonomiku. Tikmēr nabadzība un ienākumu nevienlīdzība Latvijā joprojām ir augsta. Salīdzinājumā ar citām Savienības dalībvalstīm Latvijā ir viens no augstākajiem nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto personu īpatsvars, viens no augstākajiem vecāka gadagājuma cilvēku nabadzības riskiem, kā arī viens no zemākajiem pensiju līmeņiem attiecībā pret algām. Turklāt ienākumu nevienlīdzība joprojām ir krietni virs Savienības vidējā rādītāja. Sociālā atbalsta nevienlīdzība pašvaldību līmenī, pašreizējo sociālo mājokļu sliktā kvalitāte un ierobežotā pieejamība, kā arī ievērojamās sociālekonomiskās atšķirības starp reģioniem joprojām rada problēmas attiecībā uz sociālo iekļautību un darba tirgu. Latvijas publiskie

([18]) Tās atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

([19]) Šī ietekme tiek noteikta kā vispārējās valdības primāro izdevumu izmaiņas, atskaitot i) diskrecionāro ieņēmumu pasākumu izmaiņu ietekmi uz budžetu, ii) vienreizējos izdevumus, iii) cikliskā bezdarba izdevumus un iv) no mehānisma un citu Savienības fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, attiecībā pret nominālā IKP potenciālā pieauguma vidēja termiņa (desmit gadu) vidējo rādītāju, izsakot kā attiecību pret nominālo IKP.

izdevumi par veselības aprūpi joprojām ir vieni no zemākajiem Savienībā, kā rezultātā ir augsts neapmierināto veselības aprūpes vajadzību līmenis un vāji veselības aprūpes rezultāti. Pēdējos gados publiskie izdevumi par veselības aprūpi un sociālo atbalstu uz laiku ir palielinājušies, ņemot vērā pandēmijas laika ārkārtas atbalstu un citus papildu piešķīrumus no budžeta *ad hoc* kārtībā. Tomēr 2024. gada budžetā paredzēts, ka vispārējās valdības izdevumi par veselības aprūpi saruks līdz 2020. gada līmenim (4,7 % no IKP) un izdevumi par sociālo aizsardzību kritīsies zem 2020. gada līmeņa (plānots, ka 2024. gadā tie būs 12,4 % no IKP, taču 2020. gadā to īpatsvars bija 13,3 %). Vidējā termiņā ir plānots vēl vairāk samazināt publiskos izdevumus par veselības aprūpi līdz 4,1 % no IKP 2028. gadā, savukārt publiskie izdevumi sociālajai aizsardzībai pakāpeniski palielināsies līdz 13,8 % no IKP 2028. gadā.

(21) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka minētās reformas un investīcijas palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Šajā īsajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Latvijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu atveseļošanas un noturības plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Latvijai ir svarīgi turpināt reformas un investīcijas. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(22) Gatavojot kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatu, Latvijai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/1060 ([20]) 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata katra programma, ko atbalsta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda Plus ("ESF+"), Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda ("TPF"), cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus, kā arī nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz minētā pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā Savienības finansējuma galīgā piešķiršana. Lai gan Latvija ir panākusi progresu kohēzijas politikas programmu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, problēmjautājumi ir saglabājušies un starp galvaspilsētu Rīgu un pārējo Latviju, īpaši austrumu reģionu Latgali, joprojām pastāv ievērojamas reģionālās atšķirības. Ārkārtīgi svarīgi ir paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu. Kohēzijas politikas programmās iekļautās prioritātes vēl aizvien ir aktuālas. Ir svarīgi atbalstīt uzņēmumu inovācijas un digitalizācijas spējas, lai uzlabotu produktivitāti. Prioritārs joprojām ir atbalsts ēku un uzņēmumu energoefektivitātes pasākumiem. Tikpat svarīgi ir nodrošināt savlaicīgu un vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīviem veselības pakalpojumiem un infrastruktūrai, sociālajiem pakalpojumiem (tai skaitā sociālajiem mājokļiem) un turpināt pāreju uz neatkarīgu dzīvi un kopienā balstītu aprūpi. Prioritāra vēl aizvien ir bezdarbnieku iesaistīšana darba tirgū, pārkvalificēšana un prasmju pilnveide, kā arī nepietiekami pārstāvētu grupu dalības veicināšana darba tirgū. Būtu jāturpina uzlabot izglītības kvalitāti un iekļaujošo raksturu, paralēli sekmējot pieaugušo prasmju pilnveidi un pārkvalificēšanos. Saistībā ar kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatīšanu īpašu vērību ir pelnījušas pastāvošās reģionālās atšķirības un pienācīga investīciju līmeņa nodrošināšana materiālās nenodrošinātības jomā (ieskaitot pārtikas un materiālo palīdzību). Latvija varētu arī izmantot Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/795 ([21]), lai atbalstītu industriālo pārveidi, orientējoties uz viedo un atjaunīgo enerģiju (piemēram, atkrastes vēja enerģijas parkiem), par ko interesējas starptautiskie investori, kā arī zinātnesietilpīgu bioekonomiku un biotehnoloģiju.

(23) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citos Savienības fondos, Latvija saskaras ar vairākiem papildu problēmjautājumiem, kas saistīti ar uzņēmējdarbības vidi, darbaspēka un prasmju deficītu un pāreju uz tīru enerģiju un zaļo ekonomiku.

([20]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([21]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/795 (2024. gada 29. februāris), ar ko izveido Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (STEP) un groza Direktīvu 2003/87/EK un Regulas (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 un (ES) 2021/241 (OV L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(24) Uzņēmējdarbības investīcijas, kas Latvijā 2022. gadā bija 14,9 % no IKP, mazliet atpaliek no Igaunijas līmeņa (16,5 % no IKP), tomēr ir nedaudz augstākas nekā Lietuvā, kur tās bija 13,1 %. Tomēr neto privāto investīciju līmenis vēl aizvien ir viens no zemākajiem Savienībā, proti, pēdējo piecu gadu laikā tas ir bijis 0,5 % salīdzinājumā ar Savienības vidējo rādītāju 3,5 %. Eiropas Investīciju bankas 2023. gada investīciju apsekojuma rezultāti liecina, ka privātās investīcijas negatīvi ietekmē liela nenoteiktība, kvalificētu darbinieku nepieejamība un augstas enerģijas izmaksas. 2023. gadā 77 % Latvijas uzņēmumu – viens no augstākajiem procentuālajiem rādītājiem Savienībā – uzskatīja, ka uzņēmējdarbības noteikumi ir ilgtermiņa šķērslis investīcijām. Turklāt banku aizdevējdarbība ir bijusi vāja, un tas uzņēmējdarbības investīcijas ir kavējis vēl vairāk. Mazajiem un vidējiem uzņēmumiem kredītu saņemt ir īpaši grūti. Tas ir daļēji skaidrojams ar augstāku kredītrisku, bet arī ar augstām kredīta izmaksām, stingrām nodrošinājuma prasībām un administratīvo slogu. Banku sektors ir koncentrēts, tāpēc konkurence starp bankām ir vāja, un tas ir viens no faktoriem, kas nosaka augstās procentu likmes. Turpinot konkurences palielināšanas centienus banku sektorā, tostarp uzlabojot pārredzamību pār procentu likmēm un citām ar aizdevumiem saistītām izmaksām, vidējā termiņā tiktu sekmēta aizdevējdarbība. Turklāt publiskās aizdevumu un garantiju shēmas stratēģiski nozīmīgās investīciju jomās, piemēram, zaļās pārkārtošanās un reģionālās attīstības jomā, varētu vairot efektīvu konkurenci banku pakalpojumu tirgū. Papildus tam uzņēmējdarbības investīciju izvēršanai būtu noderīgi, ja plašāk pieejami būtu ne tikai banku nodrošinātie, bet arī citi finansējuma avoti. Ēnu ekonomika jau labu laiku ir sagādājusi problēmu uzņēmējdarbības videi, kavējot investīcijas, prasmju pilnveidošanu un līdz ar to ilgtermiņa konkurētspēju. Latvijas uzņēmējdarbības organizācijas uzskata, ka ēnu ekonomika izkropļo konkurenci un rada stimulu uzņēmumiem neaugt lielākiem. Turklāt pēc Latvijas banku ieskatiem, ēnu ekonomikas dominēšana un vāji rādītāji uzņēmumu bilancēs ir galvenie šķēršļi, kas kavē augstāku uzņēmējdarbības kreditēšanu.

(25) Latvijā palielinās darbaspēka un prasmju deficīts. Ņemot vērā demogrāfijas problēmas un sarūkošo darbspējas vecuma iedzīvotāju skaitu, tas apgrūtina valsts konkurētspēju. 2023. gadā lielākais darbaspēka deficīts bija zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātikas (*STEM*) jomās, kas ir ļoti svarīgas produktivitātes pieaugumam, kā arī zaļās un digitālās pārkārtošanās norisei. 2030. gada perspektīvā speciālistu visvairāk pietrūks inženierzinātnē, ražošanā un būvniecībā, zinātnē, matemātikā un informācijas tehnoloģiju jomā. Turklāt Latvija vēl aizvien saskaras ar darbinieku trūkumu veselības aprūpē un sociālajā aprūpē. 91 % Latvijas uzņēmumu – tas pārsniedz Savienības vidējo rādītāju, kas ir 81 % – uzskata, ka kvalificēta darbaspēka trūkums ir šķērslis investīcijām. Zemais augstskolu absolventu īpatsvars tehnoloģiju, inženierzinātnes un zinātnes jomā un no tā izrietošais pētnieku trūkums minētajās jomās ir viens no galvenajiem šķēršļiem, kas kavē Latvijas pētniecības un inovācijas spējas nostiprināšanu, īpaši privātajā sektorā. Kvalitatīvas izglītības un mācību sistēmas, kas salāgotas ar mainīgajām darba tirgus vajadzībām, mērķorientēti prasmju pilnveides un pārkvalificēšanās pasākumi un labāki darba apstākļi ir ļoti svarīgi, lai mazinātu darbaspēka un prasmju deficītu un uzlabotu valsts konkurētspēju, kā arī paātrinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos. Kaut arī neseno reformu rezultātā arodizglītība ir kļuvusi elastīgāka un atraktīvāka, ir jāturpina pūliņi, lai modernizētu un uzlabotu mācību piedāvājumu. Lai varētu likt lietā neizmantoto darbaspēka potenciālu, ir jānodrošina piekļuve mācību pasākumiem, arī tādiem, kas vērsti uz mazkvalificētiem darbiniekiem un visiem reģioniem.

(26) Atjaunīgo energoresursu enerģijas īpatsvars Latvijā ir viens no augstākajiem Savienībā. Tas galvenokārt ir hidroelektrostaciju nopelns un biomasas plašā izmantojuma rezultāts, galvenokārt apkures jomā. Nav izsmeltas iespējas vēl vairāk dažādot valsts atjaunīgo energoresursu struktūru. 2022. un 2023. gadā Latvijā bija vērojams saules un vēja elektroģenerācijas ietaišu uzstādītās jaudas kāpums, bet šī jauda joprojām krietni atpaliek no Igaunijas un Lietuvas snieguma. Lai enerģijas galapatēriņā palielinātu atjaunīgās enerģijas daļu, Latvija visvairāk iegūtu no vēja un saules enerģijas izmantošanas, izvēršot no minētajiem energoavotiem iegūtās enerģijas ražošanu. Neraugoties uz to, ka nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā ir paredzēti tikai daži pasākumi, būs vajadzīgi papildu pūliņi, lai likvidētu atlikušos šķēršļus, kas kavē būvatļauju vai uzstādīšanas atļauju piešķiršanu attiecībā uz vēja un saules elektroenerģijas ražošanas ietaisēm. Turklāt Latvija varētu darīt vēl vairāk, lai sekmētu pieprasījuma puses elastību, piemēram, galapatērētājiem piederošus enerģijas uzkrāšanas risinājumus un dalību izkliedētos energoresursos un balansēšanas un elastības pakalpojumos. Tā varētu arī skaidri definēt, kāda loma ir noteiktiem enerģijas tirgus dalībniekiem, piemēram, mazpatēriņa agregatoriem. Atsevišķs jautājums ir par tīkla pieslēguma atļauju pieteikumiem atjaunīgās enerģijas ražošanas ietaisēm: šo pieteikumu daudzums krietni pārsniedz elektrotīkla pieejamo jaudu, tāpēc kopš 2023. gada jūlija jaunu atļauju izsniegšana ir apturēta. Tas liecina, ka nav izsmeltas turpmāku reglamentējošu darbību iespējas.

(27) Latvijai ir jāpaātrina progress virzībā uz aprites ekonomiku, lai sasniegtu Savienības mērķus aprites ekonomikas jomā. Ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes rādītāji ir zemāki par Savienības vidējo rādītāju, un valsts materiāliskā pēda palielinās. Latvijas sniegums ekoinovācijas jomā ir viduvējs, un tā būtu ieguvēja, ja paātrinātu apritīgu uzņēmējdarbības modeļu iedzīvināšanu un izvērstu investīcijas ekoinovācijā, lai vairotu resursefektivitāti un

konkurētspēju. Latvija ir pilnveidojusi atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, taču atkritumu poligonos vēl aizvien tiek apglabāta vairāk nekā puse no valstī radītajiem sadzīves atkritumiem.

(28) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm 2024. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai īstenotu 2024. gada Ieteikumu par eurozonu. 1., 2., 3. un 4. ieteikuma īstenošana Latvijai palīdzēs īstenot 2024. gada Ieteikumā par eurozonu izklāstīto pirmo, otro, trešo un ceturto ieteikumu,

AR ŠO IESAKA Latvijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Ievērojot reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, ierobežot neto izdevumu ([22]) pieaugumu 2025. gadā līdz līmenim, kas vidējā termiņā *inter alia* nodrošina vispārējās valdības budžeta deficīta saglabāšanu zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kura ir 3 % no IKP, un vispārējās valdības parādu saglabāšanu piesardzīgā līmenī. Paplašināt nodokļu bāzi, tostarp kapitālam un īpašumam, un stiprināt veselības aprūpes un sociālās aizsardzības adekvātumu.

2. Turpināt ātru un efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam. Paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu. Saistībā ar minēto programmu vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, rīkojoties, lai sekmīgāk novērstu iesakņojušās reģionālās atšķirības un nevienlīdzību, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas piedāvātās iespējas uzlabot konkurētspēju.

3. Uzlabot uzņēmējdarbības vidi, samazinot administratīvo un regulatīvo slogu uzņēmumiem un uzlabojot mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi finansējumam, tostarp ar tādu publisko aizdevumu un garantiju shēmu palīdzību, kuru mērķis ir atvieglot stratēģiski nozīmīgas investīcijas un vairot konkurenci finanšu tirgos. Novērst darbaspēka trūkumu un prasmju deficītu, īpaši *STEM* jomā un citās specialitātēs, kas nepieciešamas zaļās un digitālās pārkārtošanās norisei, kā arī sociālās aprūpes un veselības aprūpes jomā, tostarp ar mērķorientētas prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas, kā arī ar labāku darba apstākļu palīdzību.

4. Paātrināt vēja un saules enerģijas izmantošanu, uzlabojot atļauju piešķiršanas procedūras un sekmējot pieprasījuma puses elastību. Sekmēt pāreju uz aprites ekonomiku, pievēršoties ekoinovācijai un ilgtspējīgai resursu pārvaldības praksei.

Luksemburgā, 2024. gada 21. oktobrī

Padomes vārdā –

priekšsēdētājs

NAGY I.

([22]) Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.